

C. van Esterik
No satisfaction.

Hoe we werden wie we zijn

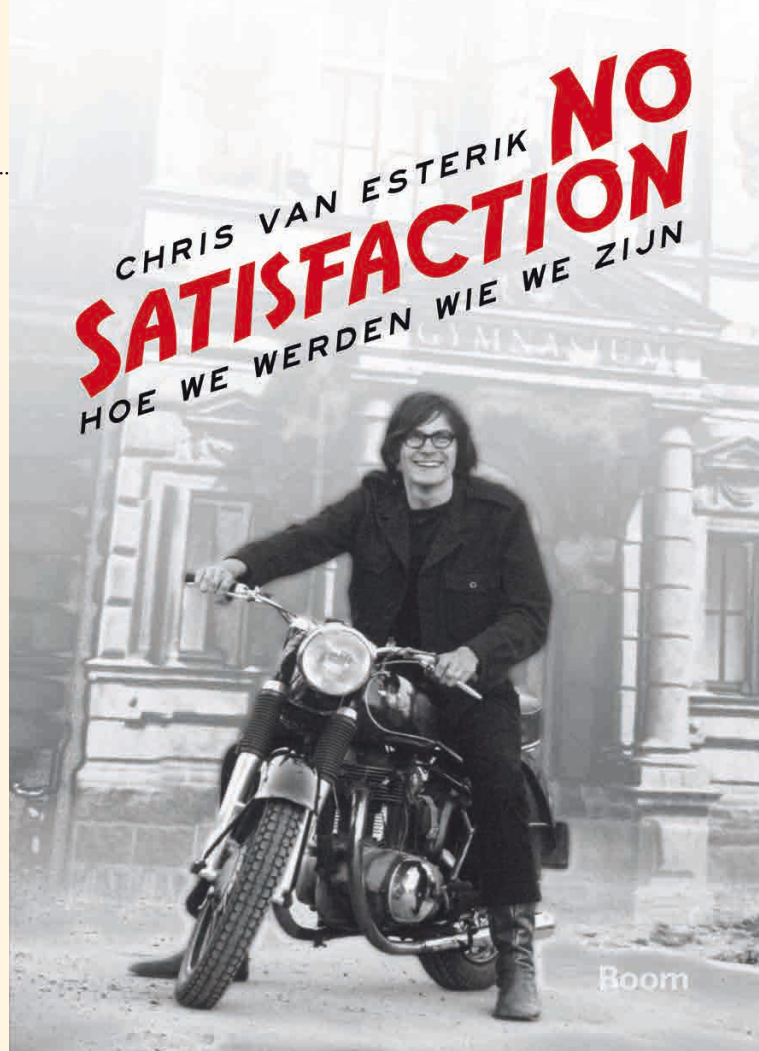
(Boom: Amsterdam 2012), 375 blz.,

prijs € 19,90

De middelbareschooltijd wordt meestal beleefd als een periode waar je achteraf heel erg veel van hebt geleerd en waar je van hebt genoten. Inderdaad, achteraf. Tijdens de middelbare schooltijd zijn er zaken die ervoor zorgen dat je als leerling en puber weinig kunt genieten: je moet huiswerk maken, proefwerken leren, je lichaam verandert, je bent op zoek naar vriendschappen en veel van die vriendschappen verdwijnen en worden vervangen door andere. Daarnaast speelt vaak ook nog het generatieconflict met je ouders, waardoor er thuis spanningen kunnen ontstaan. In de jaren zestig was dit niet anders, en Chris van Esterik kan erover meepraten: als zoon van een kroegbaas heeft hij acht jaar op het Tiels gymnasium rondgelopen. Een lange middelbare schooltijd derhalve. In zijn boek *No satisfaction* beschrijft hij de verandering die het kapotgeschoten Tiel doormaakt na de Tweede Wereldoorlog tot aan de jaren zeventig. Het stadje kreeg in de oorlog veel te verduren en het duurde dan ook lang voordat de samenleving weer volledig functioneerde. Volgens het establishment zou het openen van een gymnasium in Tiel ervoor kunnen zorgen dat er een nieuwe elite zou kunnen ontstaan die na verloop van tijd het roer van de oudere generatie over kon nemen. Alleen, de naoorlogse generatie kreeg met andere dingen te maken dan de vooroorlogse generatie: popmuziek, vrije tijd, een langzaam verdwijnend standsverschil, mobiliteit, de Vietnam-oorlog, andere waarden en normen en het sterk afzetten tegen de oude garde. Dit alles 'maakte' Nederland en in Tiel was dat niet anders. Van Esterik

graaft lustig in de archieven van Tiel en heeft menig interview gehad met bestuurder of oud-leerling van zijn gymnasium (hij moet er veel gekend hebben, want in acht jaar tijd bouw je natuurlijk een grotere schare kennissen op dan wanneer je de reguliere zes jaar op het gymnasium zit). Kern van het boek zijn twee aanvragen met de rector van de school, de heer Scholte. Deze gepromoveerde classicus probeert zijn leerlingen de juiste klassieke opvoeding bij te brengen, waarbij kennis macht is. De Tielse jeugd uit de jaren zestig is echter niet meer zo geïnteresseerd in Vergilius en anderen. Er ontstaat veel meer belangstelling voor The Rolling Stones en hun gedragingen. De rector ziet het met lede ogen aan: op een schoolfeest wanneer dj Van Esterik de beentjes van de vloer krijgt door *I can't get no satisfaction* te draaien, verschijnt hij in de deuropening, aanschouwt het geheel en... de muziek wordt uitgezet en het feest is afgelopen. Afgelopen is derhalve ook Van Esteriks *finest hour*. Het zou niet meer goed komen tus-

sen de rector en de schrijver. Scholte wordt in het boek neergezet als een pedante, kindonvriendelijke, vooroorlogse, egoïstische man, terwijl hij mijns inziens niets anders heeft gedaan dan wat elke rector zou moeten doen, namelijk de school op zo'n manier runnen dat leerlingen (en docenten) zich optimaal kunnen ontplooiën en leerlingen die dreigen te ontsporen in het gareel proberen te houden. Volgens Van Esterik doet rector Scholte dit niet: wanneer een leerling een shagje zit te roken en de rector vervolgens de leerling verwijderd (een heel normale procedure tegenwoordig) toont een aantal leerlingen zich solidair. Zij verlaten het gebouw 'onder protest' en gaan naar huis, boos op de uitsluiting van een van hun kameraden. De rector stuurt vervolgens een brief naar de zich solidair verklaard hebbende leerlingen en meldt daarin dat hun gedrag consequenties kan hebben voor het examen (mijns inziens een strenge, maar nog steeds normale gang van zaken). Van Esterik brengt het echter alsof de rector (de beste

man is inmiddels overleden en kan zich dus niet verweren tegen de 'afrekening' die Van Esterik geschreven heeft) een megafout heeft begaan en daardoor zijn eigen ondergang heeft ingezet. Dat de rector daarna instemt met een leerlingenraad wordt door de schrijver beschouwd als een goedmakertje, terwijl diezelfde rector in mijn ogen ook veel minder meegaand had kunnen optreden. Echter, *the times they are a-changing*. Leerlingen krijgen hun zin en de rector is de gebeten hond. Van Esterik heeft een boek geschreven dat vooral boeiend gevonden zal worden door de babyboomgeneratie. Zij zullen veel herkennen in de veranderingen die zich in Nederland (en dan met name Tiel en omstreken) voordeden. Veel veranderingen worden gekoppeld en voorzien van uitleg aan de hand van popmuziek die de oudere generatie zal aanspreken. Echter, een link met de landelijke politieke gebeurtenissen die als katalysator hebben gewerkt in het vervreemdingsproces tussen de vooroorlogse generatie en de jeugd ontbreekt (bijna) volledig. Een beschrijving en benoeming van bijvoorbeeld de Telegraafrellen zou veel duidelijk maken over de rol van de gevestigde orde in Nederland. Jongere lezers van Kleio zullen bij het lezen van dit boek waarschijnlijk veelal hun schouders ophalen en zich afvragen of *No satisfaction* werkelijk iets toevoegt aan de historische literatuur over het naoorlogse Nederland. Van Esterik heeft (achteraf) een prachtige middelbare schooltijd gehad. Een beetje wrang is het wel dat deze zo'n veertig jaar na dato pas echt is afgelopen en dat hij daarvoor een 'vete' met een (overleden) rector schriftelijk moest uitvechten om zo zijn *moment of glory* te herleven.

Ben Vriesema

Bert Bus
Malorix en de Romeinen

(Uitgeverij Amor Vincit Omnia, Westzaan 2011), 60 blz., € 14,95

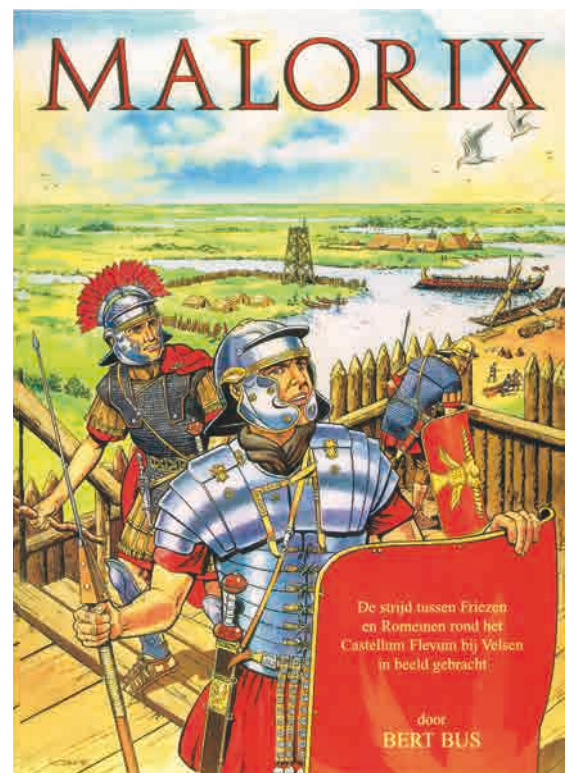
Peter Nuyten
Auguria

(Silvester, 's-Hertogenbosch 2010), 70 blz., € 16,95

Wie Romeinen en strips zegt, zegt Asterix. De dappere en slimme Galliër beleeft zijn avonturen in een omgeving die onderwerp van serieus historisch onderzoek is (zie *Kleio* juni 2012). Ook de makers van de *Alex-* en *Murena-*strips trachten de tijd en plaats waarbinnen het verhaal speelt historisch correct weer te geven. Dat is eveneens het geval met twee Nederlandse strips die op de markt zijn: de heruitgaven (eerste uitgave in 1996) van *Malorix* van Bert Bus en *Auguria* van Peter Nuyten.

Het uitgangspunt van Bus en Nuyten zijn de geschriften van Tacitus. In zijn *Annales* beschrijft deze onder meer de reis van de twee Friese vorsten Malorix en Verritus naar Rome, waar ze bij Nero tevergeefs het behoud van grondgebied ten noorden van de Rijn bepleiten. Dit gebruikt Bus om een heldenverhaal te schetsen. Nuyten put uit Tacitus' *Historiën* om ook een heldenverhaal rond Julius Civilis, de leider van de Bataafse Opstand, te vertellen. Beide verhalen missen tempo, waardoor ze niet echt interessant worden. Zowel Bus als Nuyten gebruikt veel tekst (en uitleg) om zaken te verduidelijken. Dat maakt echter wel dat alles wat Tacitus, Suetonius en Cassius Dio hebben geschreven een plaats in deze boeken heeft gekregen. In *Auguria* (voortekenen) wordt zo onder meer duidelijk welke mogelijke rol de opstand heeft gespeeld in het zogenaamde Vierkeizerjaar.

Auguria blijft dicht bij de bron dan *Malorix*. Leerlingen zouden

kunnen vaststellen waar bron en strip overeenkomen en waar deze afwijken. Dat zou zowel vanuit de Nederlandse vertaling als vanuit het Latijn kunnen.

Ger Jan Onrust